

Tema:

Arbeid med ungdom

Fra redaksjonen

I forrige utgave av fagbilaget satte vi fokus på arbeid med barn i skolene. I denne utgaven setter vi fokus på arbeid med ungdom. Det første innlegget beskriver arbeidet i begynnelsen av Camphill, og vi tilbyr et stykke forskning fra John Baum som vokste opp med dette arbeidet som medarbeiderbarn.

Dag Balavone beskriver FRAM-skolens arbeid på Vallersund. Dette er et relativt nytt tiltak, og vi er glad for at vi kan presentere dette i fagbilaget. Det tredje innlegget er en oversettelse av et foredrag Julian Sleigh ga i Camphill Soltane i 1991 om "Terskelen ved tjueen år". Dette har vi allerede trykket i Landsbyliv i 2007, men vi tror at det er såpass viktig at vi tillater oss å trykke det en gang til.

Fagbilaget avslutter med to innlegg som ikke er direkte relatert til arbeid med ungdom. Det er en oversettelse av Bodo von Platos foredrag om Karl König og tidsånden. Dette foredraget ble holdt i Goetheanum i Sveits i forbindelse med en verdenskonferanse om fellesskapsdannelse i 2010. Deretter følger en lengre anmeldelse av en ny bok om Camphill-bevegelsen.

Målet er i senere utgaver av Fagbilaget er å sette fokus på arbeid med voksne, og deretter hvordan vi arbeider med de eldre. Fagbilaget er fortsatt under utvikling, og vi ber våre lesere gi oss tilbakemelding om hvordan dere opplever det og hvordan dere vil at det skal utvikle seg.

For redaksjonen: Jan Bang

Thomas Weihs og arbeid med ungdom i Camphill

Tirsdag 8. mai 1945 klokken 1500 kunngjorde Winston Churchill på radio nyheten om at krigen mot Tyskland var over.

Tekst av John Baum

John Baum. Foto: Joan Sigrun Nygard

Resten av dagen og mesteparten av natten feiret man avslutningen på krigen. Gerald Dillon, en tretten år gammel gutt, hadde ikke tid til å feire. Han tok nattoget klokken 23.10 fra sin hjemby Crewe i Midlands i England til Skottland,

ledsaget av Diana Harris. De ankom Perth tidlig om morgenen, byttet til et lokaltog og reiste opp til Aberdeen og ble kjørt ut til Camphill: "Det var da livet forandret seg for meg."

Gerald Dillon ble født i Folkstone i Kent den 2. april 1932. Fra de første krigsårene husker han bombingene og fly som fløy over ham. Etersom moren og de tre barna bodde på sørkysten av England, ble barna evakuert til en familie på landsbygden i Staffordshire. Der bodde de i tre år før de ble gjenforent med moren. Gerald hadde en vanskelig skolegang og hadde få venner. "Jeg var åpenbart et problem-barn, og jeg husker at jeg ble sendt til en internatskole for gutter i Leek i

Staffordshire. Jeg vet ikke hvem som ordnet det slik at jeg kom dit eller betalte for meg. Det var sikkert ikke min mor. Jeg var ikke svært lenge der før jeg dro hjem og begynte på skolen igjen. Det var omtrent på denne tiden jeg møtte Diana Harris. Hun var den lokale kommunale boligetsleder som vi betalte busleien til. Diana lot meg gå ærender for henne for litt lommepenger, og ganske snart ble hun av en eller annen grunn interessert i mitt ve og vel. Hun og min mor syntes å komme godt ut av det med hverandre, og ved det neste besøket ble det ordnet slik at hun tok meg med for å treffe foreldrene sine. Dette var noe spesielt og jeg satte virkelig pris på det. Det ble begynnelsen til vårt "vennskap". Diana tok meg med til flere spesialister i London før hun avtalte med min mor at jeg ville ha godt av å begynne på Rudolf Steiner School ved Camphill." Diana Harris kom fra en familie som følte sosialt ansvar. Etter å ha tatt en meget god eksamen i filosofi, politikk og økonomi ved Oxford, valgte hun å ikke følge en akademisk karriere som lå åpen for henne, men ble utdannet som bolig-etsleder. I tillegg til å innkassere husleien skulle hun vurdere livssituasjonen til leieboerne og hjelpe der hun kunne.

Fra starten i 1939/40 vokste Camphill raskt og omfattet snart landeieidommene Camphill, Murtle og Heathcot, og mange barn fikk omsorg der. Det var hager og plener på eiendom-

INNHOOLD

Leder fra redaksjonen

Thomas Weihs og arbeid med ungdom i Camphill

Tekst av John Baum

Motiver for undervisningen på FRAMskolen slik den har utviklet seg gjennom fire år

Tekst av Dag Balavoine

Inngangen til voksenlivet Terskelen ved tjueen år

Foredrag gitt ved Camphill Soltane, USA, oktober 1991, fra: Journal for Curative Education and Social Therapy sommer 1994.

Tekst av Rev. Julian Sleigh, til norsk ved Laila Engan

Karl König og tidsånden

Et foredrag av Bodo von Plato
Oversatt fra tysk av Rigmor Skålbolt og Veronika Schmid

Discovering Camphill – New Perspectives, Research and Developments

Robin Jackson, Red, Floris Books 2011
Anmeldt av John Baum

FORSIDEBILDE:

Utenfor Newton Dee House i 1949. Barna er Chris (t.v.) og John Baum. Privat arkivfoto, John Baum.

REDAKTØR: Jan Bang FAGLIGE REDAKTØRER: Rigmor Skålbolt, Petter Holm, Dag Balavoine og Ingrid Braune

mene, men ingen bondegård. I 1944 sendte ungdomsdomstolen en gruppe gutter, som hadde begått småforbrytelser, til Camphill-skolen. Thomas Weihs, som var utdannet lege i Basel i 1939 og var 30 år gammel i 1944, ble spurt om han kunne ta ansvaret for guttene. Det ble leid jorder av naboen og en liten bondegård var i emning.

Ett år senere ble Newton Dee-eiendommen lagt ut for salg, og Camphill kjøpte den. Ved adventstider 1945 flyttet Thomas Weihs sammen med fire medarbeidere og 12 gutter inn i hovedhuset i Newton Dee. Gerald Dillon var en av dem, og året etter var han en av de første som flyttet inn i våningshuset på gården sammen med Thomas etter at leieboerne var reist: *"Jeg husker at jeg påtok meg noe av ansvaret for dyrene. Jeg liker å tro at Thomas ga meg denne oppgaven for å se hva jeg dugde til på den tiden."* Gerald skriver videre om en hendelse som hadde spesiell betydning for ham: *"Mine beste minner er de jeg har om dyrene. Hestene var mine favoritter, særlig Kitty som ble kjøpt fra en lokal handelsmann som pleide å levere kolonialvarer på en kjerre med henne. Jeg hadde også gleden av å melke for hånd og å hjelpe Anke med å kjerne smør i meieriet. Det var ganske hardt arbeid på gården, men morsomt. Det var også triste hendelser som brannen på gården. Den var ganske fryktelig. Så falt Kitty ned i vannmøllehjulet og måtte avlives. En kveld hadde jeg åpenbart unnlatt å stenge stalldøren hennes etter å ha stallet opp bestene. Neste morgen fant vi henne fanget i bullet under vannmøllehjulet som ikke lenger var i bruk, og ubeldigvis kunne vi ikke få henne løs. Jeg fikk en alvorlig, men rettferdig og direkte overbaling av Thomas. Hennes død gjorde meg oppskaket i lang tid og lærte meg en god del."*

Etter ett år på Newton Dee skrev Thomas i en gårdsrapport: *"Allerede den dagen vi overtok gården dro to gutter sine første plogfurer gjennom stubbmarken med en plog trukket av bester. Siden da har guttene ikke bare lært å pløye og dyrke jorden, så og harve, høste og laste, men også å håndtere bester, melke og fore kyrne, ale opp kalver og mange andre aktiviteter."*

Thomas Weihs (t.b.) underviser i pløying. Gerald Dillon (t.v.). Newton Dee Farm 1949. Foto: Edith Tudor Hart.

Sent på 1940-tallet var det fler enn 50 ungdommer som hadde daglig undervisning i Newton Dee. Det omfattet også piker som bodde på den nylig ervervede Cairnlee-eiendommen. Thomas, Alex Baum og Irmgard Lazarus hadde morgenundervisningen. Gerald mintes eurytmisten Irmgard Lazarus: *"Hun var en virkelig danse-artist."* Anke Roth, senere Weihs, utviklet historiefortelling for de unge. Også Maria Selinger underviste om kveldene. For de på gården startet Newton Dee-programmet med to timers undervisning om morgenen, etterfulgt av gårdsarbeid. Etter lunsj var det igjen gårdsarbeid, så fulgte kunstneriske aktiviteter og historiefortelling frem til kvelden, spesielt ble det fortalt legender som Iliaden, Odysseen og Parsifal. Anke beskrev Thomas på den tiden: *"Thomas hadde ingen tidligere erfaring med gårdsdrift, men hadde et enormt antall bøker om emnet... og han dro rundt og snakket med alle bøndene i området og stilte spørsmål og til slutt mestret han det... som om han hadde vært bonde hele sitt liv. Vi hadde ikke traktor, men brukte seks bester til gårdsarbeidet. Vi hadde 23 kuer som alle ble melket for hånd, og Thomas drev denne gården med disse ungdommene... Jeg pleide å ha historietime om ettermiddagen med disse guttene, og jeg fortalte dem for eksempel de to fantastiske eposene av Homer, Iliaden og Odysseen... Selv om Odysseus var konge gikk han selv bak plogen og gjorde alt det nødvendige arbeidet, og disse guttene fikk den idéen at Thomas var den reinkar-*

nerte Odysseus! Det var noe i det... Denne utrolige utboldenbeten var en kvalitet som Thomas hadde."

Friedwart Bock, som kom til Newton Dee 13. april 1949, mintes: *"Thomas ble dyrket av guttene, men han var alltid oppriktig overfor dem. Fra tid til annen rømte de. Da led arbeidet på gården. Etter en av disse episodene reiste Thomas seg i spisesalen og laget en voldsom buskestue. Dette ble etterfulgt av en angrende stillbet. Så var det en av mine "tause" gutter som sa høyt "Pokker ta deg, dr. Weihs!"*

Alle brøt ut i latter, også Thomas, og de kunne fortsatt måltidet."

Gerald forlot Newton Dee 19. april 1949 like etter at han hadde fylt 17 år. Som han skrev da han så tilbake på sitt liv: *"Min tid på Newton Dee med Thomas og Anke endret virkelig livet mitt til det bedre."* Gerald arbeidet ett år, først med gårdsarbeid, senere som lokomotivrengjører ved LMS Railway i Crewe. Den 1. juni 1950 ble Gerald utskrevet til hæren. Etter rekruttjenesten gikk han inn i militærpolitiet, og etter videre trening ble han stasjonert i Tyskland.

Thomas Weihs (i midten) og ungdommer undersøker plogen. Gerald Dillon (t.b.). Newton Dee Farm 1949. Foto: Edith Tudor Hart.

I 1950-årene ble det på Newton Dee åpnet et pottemakerverksted med Erika Opitz som arbeidsleder, et bakeri der Robin Martin underviste i baking, et skomakerverksted med Hans Cooke som lappeskomaker og et snekkerverksted under Reg Boulds ledelse. De andre stedene der arbeidstreningen foregikk, var på gården og i hagen.

Forts. på neste side

Gerald Dillon pløyer (t.v.) på jordet i dalsøkket. Newton Dee Farm 1949. Foto: Edith Tudor Hart.

Det begynte å avtegne seg en landsby på Newton Dee i årene før Botton Village, som var den første Camphill-landsbyen for voksne med lærevansker, og som ble grunnlagt i 1955.

Thomas Weihs måtte forlate Newton Dee i 1954 og overta ledelsen av hele Camphill School i Aberdeen da Karl König ble alvorlig syk. Der arbeidet Thomas også som lege.

I 1981 ble Thomas Weihs invitert til Norge. Da ledet han et seminar på Solborg om ungdom som hadde problemer. Thomas fortalte om ungdommene sine fra 30 år tilbake og da noen rømte. De fleste av dem kom fra England og var sendt bort fra familie og venner til den nordøstlige delen av Skottland. For de andre ungdommene og barna var det å rømme en spennende hendelse i livet. Det gikk rykter om at en av rømlingene hadde kommet helt til Spania. For medarbeiderne, fortalte Thomas, var rømningen forferdelig, men ikke for ungdommene. De kan ha følt et behov for å dra fordi de ble holdt der mot sin vilje: *“Vi liker også å gå en tur.”* Avstraffelse, sa Thomas, er et utdatert prinsipp. Vi kan ikke fortsette å straffe, vi lever i en kristen tidsalder der straff er erstattet med tilgivelse. Straff har sin rot i hevners makt. Man skal forsøke å holde den som gjør noe galt og den gale handlingen fra hverandre. Han

eller hun trenger ikke nødvendigvis å gjøre det gale igjen. Ungdommer har et desperat behov for struktur. Likevel må de avvike fra den og bekjempe den. Det er viktig å være ærlig og akseptere den indre polariteten i menneskelig eksistens. Vi må ikke reagere med å oppgi det å ha struktur, men holde ut slik at de kan gjøre opprør litt lenger. Å leve ut fra gjensidig omtanke er i siste instans den måten man kan leve sammen på. Alle mennesker har en lengsel mot kjærlighet og medfølelse. Vår styrke ligger i det at vi ikke har noen fysiske virkemidler, men må stole på vår gjensidige medfølelse. Man må skille mellom handling og person. De fleste som rømmer vil bli hentet tilbake. Det er et behov for å skape medfølelse og kjærlighet i et annet menneske.

To år etter at han hadde besøkt Solborg døde Thomas Weihs i en alder av 69 år i juni 1983.

Da hadde han bodd 44 år i Camphill i Skottland, fra starten i Kirkton House av Culsamond i 1939. Thomas var 22 år da han som medisinerstudent i Wien i 1936 fant sin vei til Karl Königs ungdomsgruppe.

Gerald Dillon forlot militæret i 1952 og vendte tilbake til jernbanen som brannmann ved damplokomotivene. Da damplokomotivet forsvant, var det

mange, Gerald inkludert, som mistet jobben fordi diesellokomotivene trengte færre folk. Tidlig på 1960-tallet var det også mange jernbanelinjer som ble lagt ned i England, angivelig av økonomiske årsaker. Gerald prøvde lykken i forskjellige jobber, inntil han i 1966 fikk en stilling i et privat renovasjonsfirma: *“Jeg ble ansatt i firmaet som tankbilsjåfør og hentet alle slags kjemiske væsker. Jeg ble lager-sjef ved et lite havnelager i Lancaster. Så ble jeg transportsjef ved hovedkvarteret før jeg ble assisterende salgssjef.”* Han arbeidet der inntil han ble overtallig og måtte slutte i 1991. I 1954 giftet Gerald seg med June, og de har fire barn. Deres første sønn, Peter, etablerte og var medeier i et programmeringsfirma før han solgte sin andel. Han arbeider nå for NHS (National Health Service), det statlige helsevesen, som direktør i administrasjonen. I 1995 startet Gerald og konen et lite transportfirma som hans andre sønn, Andrew, overtok da Gerald ble pensjonist. Datteren deres, Kathryn, hadde Downs syndrom. Da Kathy, som hun ble kalt, var yngre, var hun aktiv i de paraolymiske leker og deltok i mange svømmekonkurranser, med god støtte fra foreldrene. Hun led i de senere år en hjertesykdom og andre lidelser og døde hjemme 8. februar 2011. Da Gerald skrev om hvor mye de savner Kathy, konkluderte han: *“Hun var så utrolig morsom å være sammen med.”* Deres tredje sønn, Philip, eier sitt eget ingeniørfirma. Gerald og June har fire barnebarn.

Gerald fortsatte å ha kontakt med Diana Harris. Diana var blitt interessert i antroposofi under krigen og kjente derfor til Camphill. Noen år etter krigen ble hun utdannet steinerskolelærer og underviste på Wynstones School i mange år. På sin stille måte hjalp hun mange mennesker. Diana Harris døde i 2009, 96 år gammel.

Gerald hadde en god tid i Camphill og det er imponerende hva han har oppnådd i livet. Han lærte mye da hesten han hadde ansvaret for på Newton Dee ble fanget i vannmøllehjulet og måtte avlives: *“Siden den gang tror jeg at jeg dobbeltsjekker sikkerheten ved de fleste ting. Det som også overrasket meg var at*

Thomas aldri nevnte min forseelse igjen etter overhalingen jeg fikk den gangen. Det viste meg Thomas på sitt beste – han bar aldri nag utad.”

Referanser

Gerald Dillon, *Growing up on Newton Dee Farm*, Camphill Correspondence May/June 2008. Gerald Dillon, brev til John Baum, juli 2011.

Diana Harris. *Nekrolog av Eileen Goodwin og Margaret Meyerkort*. Newsletter, Antroposofisk selskap i Storbritannia, juni 2009.

Diana Harris 1912-2009. *Nekrolog av Beth Rowlands*.

Friedwart Bock, *Newton Dee. The first Fifteen Years 1945-60 and the birth of the Village impulse*. Privat trykk, 2004.

Christine Polyblank, *Thomas Johannes Weibs, kapittel i boken: The Builders of Camphill*, redigert av Friedwart Bock, Floris Books, Edinburgh 2004.

Personlige notater: *Samtale med Thomas Weibs om problemer med ungdom*, Solborg, Norge, 4. mai 1981.

Personlig opplevelse, som fotoet tatt utenfor Newton Dee House i 1949, antyder. (Se forsiden av fagbilaget.)

Takk til

Karl König Archive, Skottland for fotografiene fra Newton Dee-gården.

Nora Bock, Camphill, Skottland for arkivhjelp.

WynstonesSchool for Diana Harris-nekrologene.

Hans Jacob Brinchmann som oversatte artikkelen til norsk.

Fotografi utenfor Newton Dee House er fra personlig arkiv.

Notat til illustrasjonene

Edith Tudor Hart var en fremragende østerriksk fotograf som kom til England tidlig på 1930-tallet, der hun gjennom bilder dokumenterte lidelsene som depresjonsperioden forårsaket. Hun besøkte Camphill etter krigen ettersom sønnen hennes var elev der og bodde på Newton Dee i fire år. Hun tok fotografier som illustrerte en artikkel i Picture Post i tillegg til mange andre bilder, blant andre en serie av Karl König. Edith Tudor Hart var overbevist kommunist, og det er alminnelig kjent at hun rekrutterte noen av de mest kjente spionene under den kalde krigen, deriblant Kim Philby.

Motiver for undervisningen på FRAMskolen slik den har utviklet seg gjennom fire år

Det er nå fire år siden Framskolen på Vallersund Gård startet opp med sitt første elevkull. Det har vært fire lærerrike år for skolen der elever og lærere har gjort mange og nyttige erfaringer underveis. I det følgende skal jeg beskrive hva skolens innhold er i dag.

Tekst av Dag Balavoine

Dag Balavoine
Foto: Borgny Berglund

Framskolen ligger i en Camphill-landsby som er preget av et voksent, arbeids- og kulturliv med mennesker som har en utviklingshemming. Med god veiledning er dette et godt og utviklende miljø for en ung voksen med utviklingshemming som er på vei til å finne fram til sin voksenalder. På skolen skjer dette sammen med andre ungdommer i samme situasjon og ungdomsveiledere. Når elevene ankommer skolen i slutten av august får de rikelig mulighet til å bli kjent med hverandre og med medarbeidere i skolen, for å danne et trygt miljø. Etterhvert blir de også kjent med landsbyen som de skal bo i gjennom to år.

Praksisundervisningen gjennom året

Siden Framskolen ligger på en gård og rett ved sjøen, er det naturlig å bruke disse ressursene best mulig i undervisningsopplegget gjennom året.

Når elevene kommer i august, er det bærplukking, sylting og safting, som står på programmet. Det har alltid vært en fin start på skoleåret, spesielt når det er fint vær ute og det er en oppgave som de aller fleste mestrer. Vi skriver eller tegner oppskrifter for saft og syltetøy i arbeidsboka.

Etter høstferien begynner mørketida og det kan da være godt å ha en del innendørsprosjekter. Da står bearbeidning av ull på programmet. Vi ser og opplever hele prosessen; klipping

av sauene om våren, sortering av ulla, vasking av ulla, karding, toving, spinning, strikking, hekling, veving og plantefarging. Alt vi gjør prøver vi å skrive eller tegne ned i arbeidsboka vår. På den måten vedlikeholder vi skriveferdighetene.

Før jul har vi aktiviteter som passer til den tida; lysdypping, julekakebaking, men også framføring av julespill kan stå på programmet. Etter jul har vi forskjellige prosjekter som smiing, kurvfletting, maling, baking, matlaging og spikking. Når det går mot våren fokuserer vi naturligvis igjen mer på naturen.

Undervisningen gjennom uken

Det er en stor oppgave, gjennom to år, å kunne finne fram til hva en optimal selvstendighet betyr for den enkelte. For flere er to år for lite. Tyngdepunktet i undervisningen ligger i hjelp og veiledning til en større selvforståelse og å uttrykke seg og kommunisere med andre. Eurytmien har en stor oppgave her med timer både i gruppen og evt. enkelttimer.

To timer i uka er det timen som vi kaller; "Jeg og de andre", der elevene får bryne seg på spørsmålene som: "Hvem er jeg og hvem er du? Hva har vi å gjøre med hverandre og hvordan skal vi gjøre det? Hva liker jeg? Hvilke behov, ønsker og drømmer har jeg? Hvem er de andre? Hva slags behov har de? Hvor møter jeg andre?"

Fortsetter på neste side

Framskoleelevene høster inn. Foto: Dag Balavoine.

Hvordan kommuniserer jeg og de andre? Hvordan agerer og reagerer vi? Elevene lærer om de forskjellige temperamentene. Hva er forskjellen mellom familie, venn, kjæreste...?

Elevene får lære om seksualiteten, å forholde seg til den, alene og sammen med en kjæreste. Spørsmål om prevensjon. Hva det vil si å ha egne barn. Lære å ta beslutninger, gjøre valg og ta konsekvensene av dem.

Elevene lærer om sansene som porten til iakttagelsen og opplevelsen av oss selv og verden omkring oss.

En gang i uken er det "Kreativ-timen". Her prøver elevene, med hjelp av forskjellige kreative metoder, å bli bedre kjent med seg selv og med de andre. Det er rollespill. Vi kan for eksempel spille noe som har skjedd i gruppen gjennom uka og bytter roller. Vi finner på eventyr og spiller dem med enkle midler. Vi bruker bilder eller postkort og undrer oss over våre assosiasjoner. Vi hører på musikk, reflektere på det som foregår i oss og hjelper hverandre med å sette ord på det. Vi tegner eller vi leker og har det artig i "kreativtimen".

To timer i uka får elevene enkeltundervisning. Her er hver student sammen med en lærer i en undervisningssituasjon. Der skal det være plass til individuelle spørsmål. Noen trenger ekstrahjelp med vask av klær eller bruk av penger. Andre vil skrive brev eller lære seg noe på data. Noen kan øve seg i for eksempel formtegning, høytlesing eller musikk, og noen vil kanskje bare snakke om et kjærlighetsforhold.

Gjennom hele uken har elevene undervisningen i "hus og hygiene". Det kan være i form av enkeltundervisning eller i små grupper av gutter og jenter. Her lærer de å lage mat, å rydde på rommet, vaske klær og rom, og få vite hva man trenger å gjøre på badet.

Hver elev får mulighet til to ride-timer i uka. Hestestellet er en del av ridetimen. I ridetimen opplever eleven sin egen kropp og balanse på en ny måte. Her får elevene tett kontakt med et dyr.

Så er det musikkundervisning én til to ganger i uka. Den skal utvikle elevenes musikalske evner gjennom øvelser i rytme og samspill med instrumenter og dans. I tillegg til musikkundervisningen i Framskolen er det sangøvelse to ganger i uka sammen med landsbyen. Teater og skuespill

Lars gjør reiseforberedelser.
Foto: Dag Balavoine

skjer som regel også sammen med de andre i landsbyen.

Forbindelsen mellom skole og landsby skapes også ved at elevene tar del i arbeidsmøtene på mandagene, felles lunsjpauser og andre sosiale og kulturelle fellesaktiviteter i miljøet. I tillegg har elevene oppgaver i landsbyen. Det kan f. eks. være; å vaske en bil eller et fellesrom, hente melk fra nabogården eller levere ved til husene i landsbyen om vinteren. Elevene opplever da en styrket tilhørighet til en større sammenheng, og å ha betydning for andre.

FRAMskolen har prosjektuker der det legges vekt på å gjøre noe med

Guttetur i Praba, Lars, Byrge, Jan
Foto: Dag Balavoine

hendene og å lære å arbeide. I praksisepoker på en eller to uker av gangen blir elevene først og fremst kjent med arbeidet i verkstedene og i landbruket på Vallersund Gård. Praksistimene kan forberede et mulig yrkesvalg senere, men er ikke yrkesopplæring.

I praksistiden arbeider 2.-årselevne i en lengre tid hver for seg i et verksted i landsbyen, i nærmiljøet eller i en annen Camphill-landsby. Hver elev er med på å velge sin egen praksisplass. Elevene kommer her mer inn i arbeidsrutiner og produksjonsarbeid. Elevene blir da kjent med et voksent arbeidsliv. Prosjekt og praksis er gjennomsnittlig 4 timer i uka. Praksistiden for 2.-årselevne blir evaluert med sikte på evt. arbeidsmuligheter i framtiden.

Med FRAMskolen på reise

Et av motivene for FRAMskolen er å bli kjent med verden. Det betyr også at de får reise ut i verden sammen med de andre elevene, både nasjonalt og internasjonalt i løpet av en to års Framskoletid.

Dette skal forberedes på flere plan. Målet for reisen skal besluttes av elevene. De skal bli kjent med målet, de praktiske tingene, som billetter, evt. pass og penger, må forberedes. Det skal lages program, det skal pakkes og avtales.

Hjem og internat, valg og selvstendighet

Elevene bor i et hus sammen med en eller to medarbeidere. Det å bo sammen slik gir rikelige opplevelser og erfaringer som det er fint å snakke sammen om i undervisningen eller ved samtalene omkring matbordet. De aller fleste elevene kommer fra en hjemmesituasjon der foreldre og søsken har preget dagliglivet. Nå finner elevene ut hvordan det er å leve med venner og andre voksne som ikke er foreldre eller søsken. Det er en helt annerledes og ny omgangsform enn den de kjenner fra medelever på skolen eller i familien hjemme. Det er en målsetning for skolen, med tanken på bosituasjonen etterpå, å finne ut hvilken grad av selvstendighet er adekvat for den enkelte elev. Evnen til å gjøre egne valg og å overskue konsekvensene av dem er en lang prosess. Noen trenger lengre tid enn to år.

Hvem bestemmer i livet mitt?
Hvordan kan jeg få sagt hva jeg

mener? Blir jeg hørt eller er jeg synlig for de andre? Hva skal jeg gjøre for å få kontakt. Her er den beste læreren ofte de andre elevene. Elevene får mye tid til å være sammen som gruppe på kveldene og utenfor undervisningstiden. Det er mulighet til å ta del i det som ellers skjer i landsbyen og i nærmiljøet, men det er populært for elevene i Framskolen å tilbringe tid sammen hjemme i huset. De vil finne ut av det med hverandre. Det er svært spennende å være sammen med likesinnede og jevnaldrende. De voksne lærerne er da støttende og hjelpende tilstede uten å gripe for mye inn i de sosiale prosessene som da skjer. Det er ikke slik at elevene blir "ledet" av lærere gjennom hele dagen. De får mulighet til å bestemme over sin egen tid også. Da kan det også være PC-skriving, facebook, musikk, film eller TV-titting, og noen vil gå på tur, på sykkeltur eller besøke noen andre i landsbyen, dra til Coop'en i Vallersund eller de ta med seg fiskes-tangen på brua for å fiske. Noen ganger blir det fellestur for de som vil til svømming, kino, bowling, og andre aktiviteter i nærmiljøet.

Lærerne har da mer en støttekontaktfunksjon. Det er nyttig å lære å kjede seg og å ta initiativet selv til en aktivitet.

Framskolen er blitt et trygt sted å folde ut sin ungdom, i lag med andre ungdommer og med tilstrekkelig støtte fra den erfarne voksne verden. Slik kan Framskolen veilede unge voksne fra livet med familie og skole til et mer selvstendig liv som voksen.

Framskoleavslutning 2011, Byrge, Kristina, Lars, Constanze, Ramona.
Foto: Dag Balavoine.

Inngangen til voksenlivet

Terskelen ved tjuen år

Foredrag gitt ved Camphill Soltane, USA, oktober 1991, fra: Journal for Curative Education and Social Therapy sommer 1994.

*Tekst av Rev. Julian Sleigh
Oversatt til norsk ved Laila Engan*

Ved overgangen fra tenåralsderen til voksenlivet, er det viktig for unge psykisk utviklingshemma at vi har et spesielt fokus på det tjueførste leve-året. Mange Camphill-landsbyer – også den på Soltane – har vist denne tida spesiell oppmerksomhet. Å bli voksen kan være problematisk for dem som ikke kan ta del i det såkalt normale voksenlivet. Å arbeide med disse spørsmål har blitt et eget fagområde som er like viktig som de to nærliggende områdene; helsepedagogikk og sosialterapi. Begrepet som ofte blir brukt om dette fagfeltet, er Youth Guidance. (Videre i denne artikkelen er dette ordet oversatt med "Ungdomsveiledning")

Mye erfaring og kompetanse har allerede blitt samla innfor dette området. I møtet med dagliglivets utfordringer i de ulike landsbyene, er dette en kontinuerlig prosess. Det blir holdt seminarer for å drøfte erfaringene og for å få en dypere forståelse av dette feltet. Kunnskapen som er opparbeida, kan på denne måten bli tilgjengelig for andre. Dette er viktig for å kunne utvikle bedre metoder og tilnæringsmåter. Å følge dette fagfeltets utvikling er inspirerende. Det er som å følge en ungdom på vei inn i voksenlivet.

Det sentrale spørsmålet vi må stille oss er dette: Hvis 21 er den normale alderen for å nå denne terskelen, hva da med ungdommer med spesielle behov? Hvis den unges utvikling er hemma av lærevansker, fysiske funksjonshemninger eller spesielle utviklingshemninger som for eksempel Downs syndrom, hvordan vil dette påvirke overgangen til voksent menneske?

Før vi svarer på dette spørsmålet, skal vi først undersøke situasjonen for de såkalt normale i verden i dag.

Tidligere regna man med at ungdomstida falt sammen med puberteten eller tenårene. Dette er de tradisjonelle årene hvor ungdommen bryter ut av barndommen og forbereder seg på å gå inn i voksenlivet. I dag er denne tida blitt utvida i begge retninger; Fra 9 til 23. Dette betyr at i stedet for seks eller sju år med en opprørske ungdom i huset, må foreldre forberede seg på det dobbelte.

Overgangen til puberteten begynner med frigjøring av sjelelegemet, (et begrep som er godt forklart av Hans Heinrich Engel i artikkelen: "Tanker om og erfaringer med ungdom"). Dette har tradisjonelt falt sammen med begynnelsen av tenårene. Det faktum at barn oppfører seg som tenåringer før den tid, har å gjøre med barndommens kollaps i vår stressa vestlige kultur. Virkelig ungdomstid – oppvåkning av sjelelegemet – begynner vanligvis ikke før ved tretten år. Som en følge av dette, utvikles et Jeg - en individuell personlighet. Dette Jeg er ved 21 års alder fri til å begynne på den oppgaven det er å ta ansvar for sin egen adferd og skjebne.

Når denne utviklinga har satt i gang, kan hva som helst skje. Pubertetstida kan komme for brått eller vare for kort og den unge kan falle for fort eller inn i en "tyngde". Dette betyr at personlighetens flamme kan brenne for ei kort stund, for så å bli overvelda av den fysiske veksten i en for tidlig voksen kropp. Vi må da forsøke å få personligheten til å gå tilbake og besitte sin egen kropp og sine egne sjelekrefter. Den unge trenger oppmuntring for å bli en person i kraft av seg sjøl. Ellers vil han fortsette å være et barn lenge etter at puberteten har satt inn, og hans ungdomstid vil vare til langt utover 21. Han vil ikke være i stand til å kontrollere sine emosjoner eller til å ta initiativ eller ansvar. Uten velstrukturert veiledning vil overgangen til å bli et voksent menneske simpelthen ikke skje.

Fortsetter på neste side

Motivkrefter

Sjelens liv er som en scene hvor tre aktører spiller ut sine roller. Karl König beskriver i sin bok "The human soul," disse tre "aktørene" som skam, frykt og sinne. Hvis disse følelsene balanserer hverandre, vil ingen av dem kunne dominere. Men hvis de ikke gjør det, vil en av dem ta over. Disse kreftene virker i alle unge mennesker, men de opptrer mye sterkere hos psykisk utviklingshemma når de nærmer seg overgangen ved tjuenårsalderen. Dersom deres utvikling er blitt svak på et område, vil de gå inn i voksenlivet med en spesiell sjeleholdning. Hvis en av de tre "aktørene" skam, frykt eller sinne dominerer, vil en person med utviklingshemming, ikke bare være utviklingsmessig handikappa, men vil også være predisponert for videre utviklingsproblemer i voksen alder. Seinere i livet vil slike problemer lett kunne føre til mental sykdom.

En sosialterapeut skal strebe etter to spesielle mål i arbeidet med unge psykisk utviklingshemma:

- Kontinuerlig å overvåke og justere deres livssituasjon for å redusere effekten av enhver utviklingsmessig dysfunksjon
- Å sikre at ikke aldringsprosessen resulterer i mental sykdom.

Mine egne observasjoner har ført meg til flere konklusjoner.

For det første, et ungt menneske som er drevet av skam, kan lett bukke under for en "tyngde", slik at hun eller han i pubertetsalder blir treg i kropp eller sjel, eller i begge. Skamelementet paralyserer den unge, det viser seg som gledesløshet og manglende motivasjon. Slik oppførsel er ofte beskrevet som apati og latskap. Det er mange eksempler på barn med Downs syndrom som har utvikla seg til å bli sløve og misfornøyde ungdommer fordi skamfaktoren er blitt for stor. De finner det vanskelig å lære seg nye ferdigheter, de er lite motiverte og deres tidligere glede tørker ut til ingenting.

Jeg snakker ikke her om skam i moralsk forstand, slik som det å skamme seg over å ha gjort noe galt. Dette handler mer om sår som vi alle bærer med oss og det handler om at vi forsøker å dekke over sårene vi har

Byrge og Kristina fra Framskolen på sykkelturn. Foto: Dag Balavoine.

fått og smerten det har forårsaket. Den amerikanske psykoterapeuten John Bradshaw har skrevet en meget anerkjent bok om familiedynamikk. Der beskriver han sine observasjoner av skam. Han fulgte opp med en gjennomgripende bok om temaet skam som sådan.

Den andre motivkraften i sjelen er frykt. Frykt kan være årsak til at mennesker blir fiksert på vaner eller til og med ritualer. Gjennom faste vaner kan mennesker oppleve trygghet, men samtidig blir de avhengige av vanene. Barn som er opphengt i vaner, ble tidligere kalt "prepsykotiske". Denne termen er ikke lenger i bruk, men den kan antyde den type predisposisjoner som kan følge av slik atferd – for disse barna kan bli like fikserte i sin atferd som voksne.

Den tredje sterke krafta er sinne. Å ikke mestre fører ofte til frustrasjon. Han eller hun ønsker å gjøre noe, men får det ikke til. Hun ser brødrene og søstrene sine gå videre i livet, og hun forstår at hun sannsynligvis aldri vil kunne ta dette skrittet sjøl. Hun ser for seg ei framtid der hun fremdeles vil være avhengig av at andre sørger for henne. Hun ser seg sjøl som en fange, og voksenlivet gir henne ingen utsikt til frihet og uavhengighet. Forestill deg å være hjerneskada og bli minnet om dette hver dag – eller hver eneste time i løpet av en arbeidsdag!

Oppgaven er å omforme hver av disse mektige kreftene til noe positivt, så den kreative energien kan bli satt i gang.

Hvis en ungdom er tynga av skam, vil hun trenge grundig opplæring i en rekke ferdigheter. Samtidig vil hun ofte ha en sterk motstand mot læring. Det første siktemålet for henne er å bli i stand til å mestre ulike oppgaver fullstendig. Det er spesielt viktig for en person som er drevet av skam å oppnå profesjonalitet i en rekke arbeidsoppgaver.

Hvis en psykisk utviklingshemma er overvelda av frykt, må denne frykten møtes på en ordentlig måte. Hun vil trenge konstant bekreftelse og forsikringer om at arbeidet hun gjør er bra. Samtidig må man arbeide med å motvirke tendensen hun har til å trekke seg tilbake og unngå å kommunisere. Overveldende ensomhetsfølelse kan bli forvandla til varm, positiv respons – med andre ord, vennskap.

En person som flammer opp i sinne, trenger en tosidig tilnærming. Først må hun lære å bruke sin energi. Hun trenger å bli satt i skikkelig arbeid slik at hun kan se resultatet av arbeidet sitt og føle at hun kan få til noe her i livet. For det andre må hun lære en god kultur. Ofte er en person drevet av sinne, en person med et fattig sjeleliv og med liten opplevelse av egenverd. Verden rundt henne kan synes grå og meningsløs. Å få henne i gang med kulturell aktivitet kan hjelpe henne til å skape en liten oase i sin sjeleørken. Alle rådgivingsprogram for psykisk utviklingshemma må inneholde disse tre hovedområdene. Ferdighetstrening, vennskap og kultur.

Biografi og atferd

Når man skal forberede psykisk utviklingshemma på overgangen til voksenlivet, er det viktig både å studere deres biografi og deres nåværende atferd.

Et problem for mange er med-avhengighet (co-dependence). Ungdommen kan være overavhengig av mora eller faren sin, eller foreldrene kan være for avhengige av henne. Med-avhengighet er en situasjon hvor en tilsynelatende sammensveisa og harmonisk familie faktisk er en ganske innfløkt familie. Søker den unge til foreldrene sine ved alle valg og beslutninger hun skal ta? Er mora (sjeldnere faren) så opptatt av å sørge for barnet sitt, at verken hun eller "barnet hennes" er følelsesmessig fri fra hverandre? Hvis det er snakk om med-avhengighet, trengs et program for å hjelpe den unge ut av sin avhengighet, slik det trengs ved enhver form for avhengighet.

Hvis ikke vil den unge få problemer i sin videre utvikling. Å være hjemme fra er ikke nok i seg sjøl for å reparere skaden som er oppstått.

Nært knytta til spørsmålet om med-avhengighet, er spørsmålet om hvorvidt ungdommen er på vei mot "evig barndom". Er hun tilbøyelig til å forbli et barn i forhold til det å ta beslutninger? Vil hun være avhengig av veiledning eller vil hun være i stand til å utvikle sin egen evne til å kunne gjøre valg? Er hun i stand til å tenke og handle for seg sjøl, eller vil hun bare ta etter andre? En viktig pekepinn er hvordan den unge er i stand til å bruke fritida si. Er hennes fritidsaktiviteter avhengige av stimulans utenfra, eller kan hun sjøl finne fram til egne hobbyer?

Vil hun for eksempel avslå å delta i et spill og heller velge å se på en film? Er hun i stand til å være seg sjøl etter hvert som hennes selv utvikles? Eller vil hun forbli fanga bak ei maske?

En fruktbar oppgave er å spørre mora (ideelt sett også faren) om å skrive ned personens livshistorie, slik hver av dem husker og oppfatter den. Dette kan hjelpe foreldrene til å gi slipp på båndene. Det kan også være en hjelp for å forstå de underliggende årsakene til ungdommens nåværende atferd og reaksjonsmønstre.

Veilederen kan gå gjennom biografien sammen med den unge, som enten kan fortelle sin egen historie eller lytte til foreldrenes biografi og forsøke å erindre de hendelsene som er beskrevet. Det vil være vesentlig hva den unge ikke husker, kanskje fordi han ønsker å utsette dem. Eller det kan vise seg at hun holder fast ved en fantasi om sin tidligere dyktighet som hun tydelig har vanskelig for å slippe. Det er verdifullt for et menneske på vei inn i voksenlivet å kunne gi slipp på fortida si. Hvis hun glemmer noe fordi hun ønsker å viske det ut, vil hun ikke kunne bli fri før hun har huska det – og godtatt det. Hvis hun holder fast i en fantasi, trenger hun å forsone seg med det faktum at hennes fantasi ikke er realitet.

Det er viktig å forøke å finne ut av hvordan den unge ser på seg sjøl. Du tror kanskje du kjenner henne, men veit du egentlig hva hun føler (tenker) om seg sjøl, sin oppgave i livet, hennes sorger, hennes evner og hennes lengsler? Å være åpen mot et menneske på denne måten, kan hjelpe deg til å knytte bånd til det. For alle unge mennesker er ekte vennskap like viktig som riktig ernæring. Samtalen en-til-en kan hele en personlighet som er skjør, sårbar og forvirra.

Kameratskap

Det er en vane i mange Camphill-landsbyer å omtale unge mennesker som "kamerater." (companions). Dette er et godt ord som viser til at de unge følger (accompany) sine omsorgspersoner eller lærere. Ordet kamerat (companion) referer opprinnelig til mennesker som delte brød: Du deler livet, men du deler også noe av deg sjøl. Jeg har allerede snakka om viktigheten av å kjenne den unge utviklingshemma godt – deres livshistorie, årsakene til deres atferd og så videre. Men det er like viktig for dem å lære deg å kjenne, både dine styrker og dine svakheter, og at du strever for å håndtere din egen utilstrekkelighet. Da vil de ikke lenger se på deg som en perfekt modell, men heller som et forbilde som kan vise dem hvordan det er mulig å akseptere seg sjøl som den man er, samtidig som man fortsetter å utvikle seg som menneske.

I denne ensomheten er vennskap viktig, men medarbeiderens oppgave

blir å få ungdommene til å vokse fra sin uavhengighet og finne seg sine egne venner. Kanskje vil de også en gang bli i stand til å strekke ut en hjelpende hånd til andre som trenger det. I mellomtida trenger de mer enn bare vennskap – de trenger oppmuntning og støtte fra mennesker som kan hjelpe dem til å legge det barnslige bak seg og ta skrittet inn i voksenverdenen.

Temaet vennskap er viktig. Mange psykisk utviklingshemma blir veldig ensomme seinere i livet. Det trengs kreativitet for å hjelpe dem med å finne likesinnede venner, og det første skrittet er at veilederen er en venn. Men samtidig må ikke veiledning og kameratskap hemme de unges egne initiativ, eller hemme deres mulighet til å kunne ta sjølstendige beslutninger.

Valg og opplevelser

Det er godt å ha et program for å utvikle evnen til å gjøre egne valg. I tenårene, når ungdomsveiledninga begynner, må ungdommene rette seg etter en ytre disiplinær struktur. Men i begynnelsen av tjuåra bør den ytre strukturen ha blitt erstatta med en indre sjøldisiplin. Da vil de være bedre i stand til å håndtere friheten de har fått.

Det er mange områder der den psykisk utviklingshemma kan gjøre egne valg. I de seinere år av programmet, kan den unge for eksempel være med på å lage sin egen læreplan. De kan hjelpe til å planlegge sitt eget arbeid, og det viktigste av alt, de kan bli oppmuntra til å ta initiativ i forhold til fritida si. De kan pynte rommet sitt med sine personlige gjenstander eller velge sine egne kulturelle aktiviteter. Kulturlivet gir gode muligheter for eget initiativ, og det kan være en hjelp for å utvikle ansvarlighet. De kan for eksempel velge sanger som skal synges på en fest, eller være vertskap for venner og naboer som kommer på besøk ved spesielle anledninger.

Det viktige er at veilederen tar de unge på alvor og anerkjenner deres evner og muligheter.

Fortsetter på neste side

I løpet av overgangstida fra tenåring til voksen, vil ungdommene kunne lære mye av ulike opplevelser. Det kan være friluftaktiviteter som rafting eller fjellklatring. Men det kan også være opplevelser av mer inderlig karakter, som det å øve inn et skuespill på en måte som utfordrer deres evner og engasjement. De trenger å oppleve et bevegelig senter i sin sjel. Hvis de kan lære seg å finne kilden til egne evner og la den få komme til uttrykk, heller enn å føye seg etter andre menneskers krav, så kan dette bevegelige senteret begynne å vokse.

Når det gjelder arbeidslivet, er det viktig at alle oppgaver er meningsfulle og utfordrende. Da vil arbeidet kunne aktivisere de unges dypere ressurser og gi dem tilfredsstillelse i arbeidet. På slutten av hver arbeidsdag kan de bli oppmuntra til å se tilbake på arbeidet de har gjort og å se at det er godt. Det var det samme Gud gjorde etter å ha skapt verden. Å arbeide med andre mennesker utvikler fellesskap – og mennesker som arbeider sammen kan også be sammen. Arbeidet kommer imidlertid først – labora et ora.

Ved å vise de unge takknemlighet, kan vi også skape en liknende holdning i dem. En person som ikke kan takke, er ulykkelig. Takknemlighet gir en egen indre gjenklang, og dette er godt for de unge å oppleve den. Vi kan hjelpe dem på veien ved å omgi dem med vår takknemlighet.

Som konklusjon vil jeg dele med dere et synspunkt som dere trolig kjenner godt, men som viser hvordan et menneske møter et annet. Dette er hovedtema i transaksjonsanalysen som Thomas Harris lanserte i sin bok *Jeg er OK – du er OK*. I ethvert forhold kan personen som innehar autoritet eller makt, være en forelder, (F) mens den som underordner seg får rollen barn (B). Voksen (V) kalles den som tar ansvar for seg sjøl.

Ofta er våre mellommenneskelige forhold preget av en F-B kommunikasjon – eller for den saks skyld av et B-F forhold. Hver gang du plasserer et menneske i bås: ”prest” ”håndverksmester”, ”utviklingshemma” – er du i stor fare for å gå inn i et F-B eller B-F forhold. Det ønskelige er sjølsagt et V-V forhold. Men under hvilke forhold kan mennesker forholde seg til hverandre som voksen til voksen? Bare når de unngår å sette hverandre i bås, men er i stand til å se et menneske slik det virkelig er. Å bli sett som et menneske, og ikke bare som en rolle, er noe du må forberedes til. Å være i stand til å gå inn i et voksen – voksen forhold, krever at du overvinnes usikkerhet, sårbarhet og fremmedfølelse inntil kommunikasjonen fra menneske til menneske begynner å flyte fritt.

Hva er denne flyten? Jeg tror den er det vi kan kalle medfølelse, og den gjør oss i stand til å knytte oss til mennesker på en helende måte. Dette

forholdet er det mest virksomme når et menneske skal forme sitt selv. Det betyr ikke at vi bare skal sitte ned i et stille rom i en en-til-en samtale. Men det betyr at vi utviser en grunnleggende respekt, interesse og omsorg for den andres livssituasjon.

Terskelen ved det tjueførste leveår varsler fødselen av jeget - det sanne selvet. Men denne utviklinga trenger rom og den trenger hjelp. Dette er det underliggende motiv for meg i alt jeg har delt med dere. Det er en fare at mennesker med spesielle behov og utviklingshemninger ikke blir noe annet enn samarbeidsvillige automater, som kan se bra ut og til og med føle seg bra, fordi livet virker lettere på den måten. Hvis dette skjer, har den sanne personligheten blitt undertrykt, mens astralkreftene og den sanne sjelelige utvikling som kommer fra dem, har blitt gjemt bak en maske av konformitet.

I følge Karl König, skulle siktemålet være å hjelpe de unge til å utvikle mange masker, og ikke bli begrensa bare til en. Når det er mange masker tilgjengelig, vil sjelekreftene spre seg, mens selvet blir aktivt engasjert. Jeget har da muligheten til å velge å presentere den maska som passer i den bestemte situasjonen. På en forbløffende måte peker Dr. König på kjernen i nettopp det ungdomsveiledning handler om.

Terskelen ved 21 er utvilsomt en viktig milepæl i et menneskes liv – et vendepunkt i den personlige livshistorie. Begynnelsen på voksenlivet åpner døra til det som kan bli den lengste og viktigste perioden i et menneskes liv – dobbelt så lang som barndom og tenåringsalder til sammen. Mye avhenger av måten den unge blir forberedt til voksenlivet. God veiledning i disse årene kan avgjøre hvordan et menneskes liv vil bli, og hvorvidt den psykisk utviklingshemma kan oppnå målet å finne ut hvorfor hun kom til verden.

Dette innlegget sto i Landsbyliv 10, vinteren 2007, men er så aktuell at redaktørene er enige at den er verdt å trykke igjen. Red.

Framskoleelevene Maurizio, Hege, Marius, Cata og Rune blir kjent med politiets arbeid.
Foto: Dag Balavoine.

Karl König og tidsånden

Et foredrag av Bodo von Plato

Oversatt fra tysk av Rigmor Skålbolt og Veronika Schmid

Kjære venner, det 20. århundre var det første århundre i den nye, mikaelske tidsalder. Jeg sier: var, for det 20. århundre, det er jo allerede lenge, lenge siden. Det er rett og slett virkelig lenge siden, lenger enn man skulle tro, fordi alt forandrer seg så utrolig fort i våre dager! Og akkurat det er noe av det som kjennetegner den nye tiden vi lever i, det hører til erfaringene som vi gjør i denne tid. Og vi som er her i denne salen er alle født i denne nå allerede så fjerne fortid; jeg ser i hvert fall ingen her som er født i 21. århundre. Vi er barn av et for lengst forgangent århundre!

Ekstremenes tidsalder

Dette 20. århundre, som ligger bak oss og som har preget oss, er ekstremenes århundre. Det er de ekstreme motsetningers århundre, som rommer både uutholdelige og storartete hendelser. Menneskeheten har ikke ofte før opplevd noe slikt. For eksempel, at det allerede nå forberedes en utgivelse av Karl Königs samlede verker, såpass kort tid etter hans død i 1966. Slik kan vi få dypere kunnskap om denne mannens liv og skjebne. Richard Steel, Peter Selg og andre arbeider nå med å forme denne utgivelsen, og muliggjør derved at dette usedvanlige liv og virke blir allment tilgjengelig. Richard Steel gjør det også mulig at vi blir kjent med noe som hittil kun noen få visste om: Her i Goetheanum ser vi nå en utstilling av Karl Königs bilder og tegninger til den antroposofiske sjelekalender. Jeg tror man trenger enten estetisk erfaring, barnlig uforutinntatthet eller en spirituell følelse for å oppdage at det dreier seg om et uvanlig og usedvanlig verk. Et verk, - ansporet gjennom Rudolf Steiners første store syklisk-mantriske diktning - som forbinder natur og ånd på en sjeldent sart måte og er tilegnet den "følende selverkjennelse" mellom ånd og natur. Man ser en uendelig sart sjel - Karl Königs sjel - tre inn i det rom som bare finnes i den grad

Karl König som lege i Wien, 1936. Arkivfoto.

det finnes sarte sjeler. Ellers ville disse mantriske vers som kalles antroposofisk sjelekalender ikke finnes i det hele tatt. Vi ser denne sarte sjelen tre inn i rommet mellom natur og ånd, mellom det evig skapende og skapningen. Og denne sjelen begynner å tale, idet den tegner. Det er ubehjelpelig, men dette klossete hører til den sarte sjelen! Det finnes ingen sjelens profesjonalitet, heller ikke en profesjonell mennesketilværelse. Det å være menneske er alltid sart, ufullkomment og hemmet, det er begrenset og nødvendigvis ikke perfekt.

Günther Anders, en av det 20. århundres store filosofer, har allerede på 1950-tallet formulert sin bekymring for fremtiden: Menneskeheten blir stadig mer belastet gjennom perfektjonen av produktene som den selv frembringer. I følge Anders vil ikke mennesket være disse produktenes perfektjon voksen, for ufullkommenheten som gjør oss til mennesker, taper derved sin verdighet. ("Die Antiquiertheit des Menschen", 1956). For en splittelse! Det er det 20. århundre! Sarte, skapende sjeler blir revet i stykker gjennom stoffets menneskeskapte perfektjon.

Bevisstheten som utgangspunkt

Hvor begynner disse motsetningene, disse ekstremer? Hvor kommer de fra? Det 20. århundres ekstremer blir synlige i nesten alle livsområder, men de tar sitt utgangspunkt et eneste sted: I menneskets bevissthet. Den menneskelige bevissthet er stedet hvor alle ekstremer forbereder seg og siden opptrer i alle livssammenhenger. Ekstremenes vugge ligger i menneskenes bevissthet, i den raskt tiltagende personlige intelligens. Bevisstheten kommer til uttrykk og lever seg ut i denne intelligens. Det avgjørende spørsmål reiser seg: Hvem er det som behersker og bevirker denne bevisstheten? Hvem ledsager denne uhyre kraftfulle intelligensen, som hvert menneske i voksende grad har til disposisjon? Hvem tar ansvar for denne intelligens i den menneskelige bevissthet og følgene av dens virksomhet? Hvilken sjelens sarthet er sterk nok til å omgås denne intelligens?

En, og kanskje den viktigste, konsekvens av denne voksende bevissthet, er for eksempel at vi vet om menneskeheten. Vi vet at det finnes en menneskehet. Kjære venner, at det finnes en stor, hel menneskehet som hører sammen. Det visste kanskje enkelte, men som menneskehet visste vi det ennå ikke da Karl König døde i 1966. Ta for eksempel Biafra. På slutten av 60-tallet oppsto det for første gang en bevissthet om at våre gjerninger her i Europa frembringer konsekvenser som grusom krig og hungersnød i Afrika, tusenvis av kilometer unna. Våre handlinger her, krig og hungersnød der, det hører sammen. Denne kjensgjerning av en ny, global bevissthet om menneskeheten, er sammenfattet i begrepet "Biafra" i den vestlige verdens kollektive hukommelse. Eller ta Rachel Carson, "Den tause våren", tidlig på 1960-tallet: Boken som åpnet den økologiske bevisstheten. Vi må erkjenne at nåtidens handlinger har konsekvenser for fremtiden, som vi ikke kan forestille oss nå.

Fortsetter på neste side

Også atomforskning for såkalt fredelige formål hadde allerede pågått lenge. Og disse fredelige formål betyr at det å dekke vår tids energibehov, pålegger oss et ansvar for flere millioner år – flere millioner år! Hvem har en bevissthet og en intelligens som kan forestille seg hva som kommer til å skje om noen millioner år?! Vi kan knapt forestille oss hvordan verden ser ut om ti år. Men, kjære venner, vi lever med det, og vi vet også her, med våre lys og klimaanlegg, at vi påtar oss et ansvar for millioner av år som ingen kan overskue. Og vi er alle kommet hit med transportmidler som vi bruker nå, og som fremtiden må betale for. For i fremtiden må vi leve med konsekvensene av våre handlinger nå, på samme måte som vi lever med de umiddelbare følger av det 20. århundre. Det hører til vår individuelle skjebne, at vi lever i kjølevannet av alt som skjedde i denne tidsalder av ekstreme motsetninger, og at vi for første gang blir oss det bevisst. Ingen generasjon før oss gjorde det, det er nytt. Og i denne nye menneskehetens skjebnesituasjon som det 20. århundre har frembrakt, vil skjebnene til de sensible sjeler skrive seg inn. Det oppstår en bevissthet for samhørigheten mellom enkelt-skjebne og epoke- eller tidsskjebne. Det er et stort skritt i menneskehetens liv. Vår tid er storartet og samtidig uutholdelig.

Sjelene som vil fødes nå er også konfrontert med dette.

De sjeler, som vi i hundre- og tusentall sender tilbake, fordi vi mener at de kommer til å ha et ufullkomment og handikappet legeme som ikke passer dem eller oss. Vi mener at de vil bli ulykkelige. Hvem setter målestokken for denne lykken? Hva er målestokken for hvilken grad av fullkommenhet som er bra? Ja, det må vi i dag ta stilling til. Det er det uutholdelige, det går ikke mer av seg selv, det er ikke skjebnen som avgjør det lenger. Gjennom intelligensen som har blitt personlig, blir skjebnen mer og mer bevisst. Det betyr: Vi må selv ta valg. Og vi bestemmer. Vi sender dem tilbake – titusenvis. Dette er følgene av ekstremenes tidsalder. Vi har et meget stort ansvar, et

ansvar som vi gjerne skulle løpe bort fra, fordi vi aner at vi ikke er i stand til å bære det.

Eksil som menneskehetserfaring

Det jeg har skildret hittil, var på et vis en innledning: Jeg ville skissere elementer av vår tid. Med dette som bakteppe vil jeg nå ta frem en erfaring som etter mitt skjønn er sentral for det 20. århundre: Eksilerfaring. Ved siden av mange andre dimensjoner som før var ukjente, har det 20. århundre også brakt med seg migrasjonsbevegelser. Forflytninger av store menneskegrupper har funnet sted, og vi lever fremdeles i disse daglig voksende migrasjonsbevegelser. Folkevandringstiden mellom antikken og middelalderen er ingenting i forhold til det som vi opplever for tiden, og som det 20. århundre har opplevd.

Nesten eksemplarisk har Karl König opplevd denne eksilerfaringen som et pregende element i sitt liv: I og gjennom hans jødedom, i og gjennom hans intelligens, i og gjennom det å være antroposof. Det som han opplevde som enkeltindivid, erfarer mange i dag. For i dag lever vi alle i eksil og i skyggen av utslettelse. Det stilles spørsmål ved det menneskelige. Den store forfatter og nobelprisvinner Imre Kertész sier "vi er i dag alle jøder". ("Likvidasjon", 2006). Alle er vi i dag intelligente – og dermed hjemløse. Og jeg vet ikke om vi allerede kan si, at alle mennesker i dag er antroposof. Er "bevissthet om menneskeheten" – slik Rudolf Steiner oppfattet antroposofi – allerede blitt en allmenn menneskeerfaring? Har det å være antroposof i denne videste betydning allerede blitt menneskehetserfaring? Eller blir det ennå holdt fast i et borgerlig fangenskap av en liten gruppe, som gjør krav på det?

Eksilerfaringen hører til den moderne menneskeheten. Hva består denne eksilerfaringen i, utover det å være jøde, intelligent og antroposof? Hvordan opplevde Karl König eksil? Eksilerfaringen har tre elementer som er tydelig identifiserbare:

Man er ikke på det sted som man vil være på, eller hvor man tror at man skulle være.

Man finner seg ikke helt til rette med tiden som man lever i eller med tiden i det hele tatt.

Man vet ikke riktig, om de menneskene man er sammen med, er de mennesker som man egentlig tilhører.

Erfaringen med eksil betyr å leve i eksistensiell usikkerhet i forhold til stedet, tiden og fellesskapet man lever i. Og denne eksilerfaringen er en del av det å være et moderne menneske. Den oppleves individuelt, og med forskjellig styrke, men er generelt økende som fenomen. Det er ikke noe spesielt lenger. Det spesielle er hvordan den enkelte omgås det. Derfor er enkeltskjebner blitt så uendelig verdifulle, og det betyr mye at vi blir kjent med dem. Av dem kan vi lære hvordan andre omgås disse utfordringer som angår oss alle. Gjennom slike skjebner som Karl König blir tidens karakter tydelig. Det er skjebner på 1900-tallet: Den begynnende Mikaelstiden.

Stedløsheten, hjemløsheten hos Karl König ser vi på følgende vis: Han forlot Arlesheim, måtte reise fra Schlesien og senere fra Østerrike. Han trodde at hans fremtid lå i Frankrike. Så gikk det opp for ham at det var ikke Frankrike, men England, London. Så skjønte han, nei, det var ikke London, det var Skottland. Og enda senere: nei, ikke Skottland, egentlig hele verden. En mellom-europeer og så en kosmopolitt. Men dette var ikke noe han ville, men noe han ble "suget inn" i, som Anke Weihs kalte det. Han ble del av en spiritualitet som fører til at vi må bestemme oss for både sted, tid og tilhørighet stadig på nytt.

Og nødvendigvis dukker et spørsmål opp med eksistensiell intensitet: Hvordan ønsker vi å finne igjen det tapte? Hva slags forhold vil vi ha til det andre mennesket, til vår tid, til rommet vi lever i? Forutsetningen for dette spørsmålet er stadig aktuelt i dag: Hvis jeg for eksempel får et brev i dag, så fremgår det ikke av avsenderen hvilket land dette brevet egentlig kommer fra. For der står det bare ".com" eller ".net" – hvor er det? Noen ganger kan man ennå lese ".eu"

eller ".ch" eller ".de". Navnet finnes kanskje ennå en stund, navnet i det minste. Men hvorfra? Og når?

Ja, det står en dato, men betydningen av tiden går tapt, fordi umiddelbarheten har blitt så viktig. Det finnes ikke noe tidsrom mellom å skrive og å lese. Det finnes ikke lenger noen tid i mellom, men det er dette mellomrommet som gir tiden sin betydning. Nå piper min mobiltelefon, og min samtalepartner har nettopp sendt meldingen. Kjære venner, det er for kort, for det er jo ikke en direkte samtale. Nå hører dere meg. Det er greit. Dere ser meg jo også, og jeg står her foran og snakker til dere. Det er en naturlig situasjon hvor en helhet av mangfoldige sanseropplevelser forbinder seg med den åndelige erfaringen som det dreier seg om her. Men i dag går dette også uten sanseerfaring. Det foregår direkte og skaper en illusjon av umiddelbarhet. Vi har for lenge siden forlatt erfaringen av tid og rom i våre møter med hverandre. Dette skaper nye betingelser, som vi må bli kjent med. Det er eksilerfaringer som vi selv har skapt gjennom kraften av vår bevissthet. Den alt beherskende teknikken er et materielt resultat av den økende bevisstheten.

Har bevisstheten også kraften til å leve utenfor tid og rom på en slik måte at det kan oppstå virkelige forhold? Kan det som vi før i tiden kalte skjebne oppstå? Før i tiden, da det ennå fantes rom og tid i den for oss kjente formen: Vi kom sammen på et sted, og hendelser fant sted til en bestemt tid. Det var avgjørende betingelser for at skjebne kan virke: Mennesker som befinner seg på samme sted og på samme tid. Skjebne har – hadde? – alltid disse tre konstituerende elementer. Andre halvdel av 1900-tallet og begynnelsen av 2000-tallet har forandret disse betingelsene og forsterket eksilerfaringen. Vi føler oss fremmedgjort i forhold til sted, tid og relasjoner.

Tre nåtids-følelser

Og innenfor denne eksilerfaringen inntreer en følelse. Jeg snakker nå om en følelse som Karl König kjente godt, og som nå har blitt (mer eller mindre) en følelse i den moderne

Framskolen bilser hurtigruta på vei nordover. Foto: Bjarne Berg.

menneskeheten. Jeg snakker om en tidsskjebne. Og jeg er overbevist om at dere alle vil gjenkjenne det umiddelbart. Denne følelsen ligger vanligvis litt under bevissthetsoverflaten, stiger bare sjeldent opp og blir ganske fort utålelig. Den har tre skikt tilsvarende de tre store sjeleområder (tenkning, følelse, vilje). Denne følelse sier oss for det første:

Jeg kan egentlig ikke virkelig forstå det som skjer. Min forståelse er utilstrekkelig overfor tilværelsens kompleksitet. Min forståelse er utilstrekkelig overfor alt det som skjer i og rundt meg. Tenk bare på alt som menneskeheten i dag frembringer og gjør! Min datamaskin, som jeg bruker daglig: Uforståelig. For noen tiår siden ville ingen ha kunnet forestille seg hvor lite vi forstår av de fleste produkter, som vi daglig og selvfølgelig bruker.

Og den naturlige skapelsen: Vi kan ødelegge den, men vi er ikke i stand til å bevare den. Det opplever vi alle. Enda vi vet mer enn noensinne om naturen. Jeg kan ikke forstå alt dette – det føles som å være blind. Denne følelse av blindhet kommer istedenfor undringen over den vidunderlige verden. Dette skjer helt uten at man legger merke til det. Akkurat der hvor undringens kraft har sin plass i den sarte sjelen oppstår denne følelsen av blindhet.

Det andre aspektet er lammelse istedenfor medlidenhet. Vi føler: Min

hjelp strekker ikke til i forhold til all elendighet i verden, rundt meg og i meg. Jeg kan ikke hjelpe nok – det er følelsen av å være lammet.

Og endelig noe som jeg bevisst vil omtale med et umoderne, kristent-religiøst begrep: Følelsen av synd der hvor samvittigheten skulle ha sin plass. Følelsen av synd betyr i dag: Jeg kan ikke gjøre nok. I dag betyr det ikke lenger at jeg unnlater å gjøre det som er godt, eller at jeg gjør for mye av det som er dårlig, men i dag betyr det: Jeg kan ikke gjøre nok. Jeg føler en underliggende skyld, fordi jeg ikke kan gjøre nok. Som eksempel vil jeg nevne ansvaret som jeg må bære når vi ødelegger det økologiske miljøet.

Blindhet istedenfor undring, lammelse istedenfor medlidenhet og medfølelse, synd eller skyld istedenfor samvittighet. Og her, kjære venner, i samvittighetens område, ligger det avgjørende vendepunkt. Her kan det skje en forvandling, men den er i ikke så liten grad avhengig av nåde. Den er avhengig av om man er velsignet eller ikke. Det avgjørende ligger i samvittighetens område, i viljen. Det ligger der hvor jeg føler: "Jeg kan ikke gjøre nok." Og her kan samvittigheten bryte gjennom. Det avgjørende skjer i det sjeleområde hvor skyldfølelsene lever, hvor samvittigheten taler, hvor vi føler at vi er overbelastet og blir uskyldige skyldige.

Fortsetter på neste side

Moral, estetikk, logikk og tidsåndene

Dette samvittighetens område er i dag transparent. Jeg har inntrykk av at det er området hvor det sjelelige kan gå over i noe åndelig. I samvittighetens stemme taler noe fra en annen sfære, noe som svarer på de tre nåtidsfølelser. Det taler med henblikk på "synden", det at vi ikke gjør nok: Jeg kan alltid gjøre noe mer enn det som jeg må gjøre. Kanskje jeg ikke lykkes i å gjøre alt som jeg skulle ha gjort under de gitte forhold. Mye blir ugjort og uoppfylt i min nåværende skjebne, i mitt karma. Men samtidig kan jeg bli oppmerksom på, at jeg har kraften i meg til å gjøre noe utover det som jeg må gjøre. Kjære venner, det at vi ikke kan gjøre nok og dette å gjøre noe utover det nødvendige er to forskjellige ting, og de kan ikke regnes opp mot hverandre. Så snart samvittigheten våkner, kan jeg bli oppmerksom på at det er noe fritt i alt jeg gjør utover plikten. Jeg kan gjøre noe som jeg ikke er forpliktet til, men som jeg vil gjøre fordi det er noe som bærer meg frem til å gjøre det. Det å bli oppmerksom på dette og begynne å elske disse handlingene kan virke ubetydelig, men det har en moralsk kvalitet som forandrer alt.

Ut fra denne erfaring kan jeg først ane, og så se: Der hvor det ofte er lammelse fordi jeg ikke kan hjelpe nok, kan jeg plutselig glede meg over noe som skjer mellom to mennesker. To mennesker gjør noe sammen - hva er ikke av betydning - og jeg legger merke til det. Jeg blir vitne. At jeg ser dem, ligger i min skjebne, for ellers ville jeg ikke se dem. Men jeg står fritt i forhold til hvordan jeg reagerer, hvordan jeg forholder meg. Dette er en åpning, en estetisk erfaring, en relasjon. Opplevelsen av å være vitne, ligger så og si utenfor lammelsessonen: Følelsen kan åpne seg. Og der kan noe tre inn.

Når jeg bevisst blir oppmerksom på mellommenneskelige hendelser, fremkaller dette følelser. Jeg blir vitne og danner en estetisk dom, - det er porten inn i landet hinsides lammelsen.

Og ut fra den beskrevne følelsen kan det komme en ny erfaring: Jeg

kan forstå. Det er mer en forståelse gjennom hjertet enn gjennom (hode) tenkning. Den erfaringen gir mot. Den skaper tillit til at noe langsomt kan bli gjennomiktig for meg. Selv om jeg ikke helt kan forstå, så kan jeg bestemme meg for ikke å gi opp og etter hvert skjønn litt mer. Jeg er utrustet med logikk, intelligens, kognisjon, og hjertet viser meg veien til å kunne forstå, også med hodet. Slik at ikke bare følelsen av blindhet råder.

Disse tre erfaringer skildrer Rudolf Steiner i et foredrag 19. juni 1909 (GA 107), altså for 100 år siden, i en tid, da disse følelsene av blindhet, lammelse og skyld ennå ikke fantes på den måten, som vår tids ånds erfaringer. De åndelige vesener som tradisjonelt kalles archai eller personlighetens ånder, iakttar mennesket og ser hvordan det lever i sin tid. Ja de ikke bare iakttar, de venter. Når vi mennesker blir aktive i et av de tre nevnte områdene, så er dette næring for disse åndene. Altså, når jeg øker min personlige forståelse, når jeg dypt og virkelig føler glede eller avsky overfor noe som jeg blir vitne til (fordi jeg gleder meg og ikke fordi bestemte normer krever det), og endelig når jeg gjør noe utover det som plikten tilsier. Enhver gjerning hinsides blindheten, lammelsen og synden ernærer tidsåndene. Og i den grad de får næring, kan de forbinde seg med menneskeheten og dens skjebne. Og i den grad de forbinder seg med oss, kan både våre handlinger og fornemmelsene i våre sarte sjeler vokse. Vår veldige og allikevel aldri tilstrekkelige personlig-menneskelige intelligens kan bli ført, slik at det oppstår en menneskelig fremtid. En fremtid hvor det menneskelige råder, og hvor ikke bare kalde systemer får bre seg ut. Jeg snakker om systemer hvor ingen er ansvarlig lenger, og hvor man ikke mer vet hvem som er hvem. Ja, man vet ikke lenger hvor det i det hele tatt finnes "noen".

Det handler altså ikke først og fremst om å spørre hvorfor de gode ånder ofte synes å være langt unna, men motsatt: Det handler om hva vi kan gjøre for å gi dem noe. Da er de der.

Og det, tror jeg, følte Karl König sterkt. Han hadde en spesiell forbindelse med tidsåndene, med de konkrete åndelige vesener som forfører en hel epokes utvikling. Og det har preget Königs liv. Både hans liv, hans uavlatelige refleksjon, hans dype fornemmelse og hans skapende kreativitet ga næring til tidsåndene. Det finnes ikke noe stort skille mellom det personlige liv, - som König selv ofte opplevde melankolsk og tungt, - og de hierarkiske vesener. På den måten ble Karl König selv et uttrykk for tidsånden.

Mer og mer får hvert enkelt menneske muligheten til å oppleve og forsterke forbindelsen med tidsåndene. Det er ikke lenger forbeholdt de store foregangsfolk som preger vår tid.

Når enkeltmennesket bestemmer seg for i sin sjel å bygge opp et vevet og levende forhold til tidsåndene, så vokser det frem en kraft som nærer disse ånder. Ut fra den kraften vil det i fremtiden oppstå både nye fellesskap og nye måter å bygge fellesskap på. Og selv om vi i dag ikke vet stort om dette, så har det allerede begynt - på mange steder.

Foredraget ble holdt i anledning mikaeli-stevnet 2009 i Dornach med tema „Gemeinschaftsbildung im Lichte Michaels“. (Felleskapsdannelse i lys av Mikael).

I 2010 ble foredragssamlingen utgitt som bok. Tittel: "Gemeinschaftsbildung im Lichte Michaels" (Verlag am Goetheanum 2010).

Red.

Discovering Camphill

New Perspectives, Research and Developments

Robin Jackson, red
Floris Books 2011

Anmeldt av John Baum

"Hva ville livet ha vært hvis vi ikke hadde Camphill? Hva ville det ha vært for de mange familiene som setter sin lit til Camphill og andre tilsvarende fellesskap? Det ville være som å slukke lyset i et liv. Ethvert barn og enhver ungdom har rett til et fullverdig liv uansett hvordan de har det. De har rett til å få kjennskap til hva det innebærer for dem selv, og få erfare det og være en del av denne viten."

Mary McAleese,
president i Irland, januar 2010.

Når Irlands president sa dette lurte jeg på om hun visste at Irlands regjering hadde avslått en søknad fra Karl König 72 år tidligere da han som flyktning i 1938 ba om tillatelse til å starte et fellesskap i Irland. "Discovering Camphill" åpner med disse rosende ord, men resten av boken gir mer en inngående vurdering av hvor Camphill står i dag enn ros av arbeidet som har vært gjort i de nå ca. 100 Camphill-fellesskapene med ca. 10 000 mennesker i 23 land.

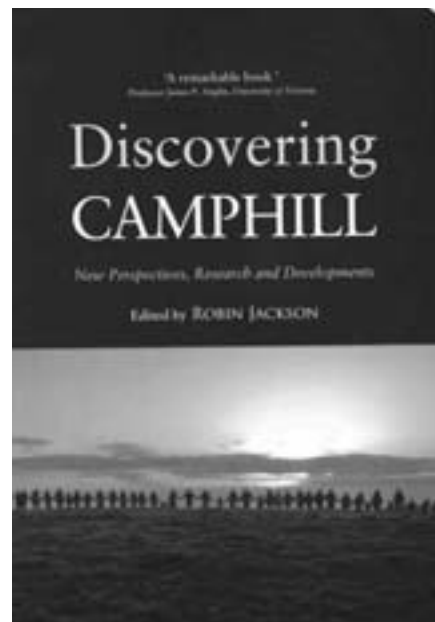
Robin Jackson, tidligere universitetslektor, som har vært konsulent for Camphill-skolen i Aberdeen i mange år, har funnet et imponerende utvalg av kvalifiserte mennesker som har foretatt undersøkelser av sider ved livet i Camphill.

Den første drivkraften til å studere Camphill-skolene i Skottland kom da byen Aberdeen for noen år siden planla en ny ringvei som ville ha grepet forstyrrende inn i den ene eiendommen og som ville ha gjort livet og arbeidet der vanskelig. Veiplanleggerne ansatte akademikere som besøkte og undersøkte Camphill ved to halvdagsbesøk. Camphill på sin side ba tre professorer fra universitetene i Victoria, Western Ontario og Aberdeen om grundig å studere virkningene av den foreslåtte veien

på fellesskapet, et studium som tok nesten ett år. Mot alle odds lyktes man med "Redd Camphill"-kampanjen.

Den andre drivkraften til å studere Camphill i Skottland var den høyst nødvendige fornyelsen av Camphill-seminaret, som hadde pågått siden 1949, og som først førte frem til en Bachelor of Arts (BA) i Helsepedagogikk i 1996, og så til en BA i Sosialpedagogikk i 2010. Bachelorgrad-kurset, der omtrent 80 studenter deltar i dag, foregår i nært samarbeid med University of Aberdeen, med både interne og eksterne kursledere. En av de eksterne sensorene, Mark Smith, som underviser i sosialarbeid ved University of Edinburgh, skriver at i forhold til hvor vanskelig det generelt er for studenter å være reflektert i sitt arbeid, så er "studenter på dette kurset forfriskende, til sine tider avvæpnende og reflekterende i sine skriftlige arbeider." Noen av studentene har studert videre til mastergraden (MSc) ved University of Strathclyde i Glasgow, og Mark Smith kommenterer: "Involvingen av staben ved Camphill for videre skotske initiativer, slik som mastergraden i *Advanced Residential Childcare* (avansert barneomsorg med botilbud), representerer en prosess med gjensidig berikelse." BA i sosialpedagogikk er tatt inn på listen som godkjent kvalifikasjon for dem som arbeider i barneomsorgsektoren. Dette har åpnet for muligheten for at de med avsluttet eksamen kan bli ansatt i behandlingsmiljøer utenfor Camphill.

Det gjenstår fortsatt et spørsmål om antroposofiens rolle i BA-kurset i sosialpedagogikk. Står den sentralt i kurset eller blir den sett på som én måte å arbeide på blant flere? Her vil det være behov for en åpen forståelse av antroposofien som stemmer overens med Steiners visjon, slik som kurslederen Angelika Monteux (Camphill) og Norma Hart (University of Aberdeen) siterer Steiner i kapitlet *Utviklingen av BA i sosial-*

pedagogikk: "Hensikten med antroposofi er ikke at den skal være en abstrakt, livløs teori som kun imøtekommer folks nysgjerrighet. Antroposofien er heller ikke ment å være en metode der bare noen få mennesker egoistisk forsøker å oppnå en høyere grad av selvutvikling kun for seg selv. Det antroposofien kan gjøre, er at den kan bidra til et samarbeid om å løse de viktigste oppgavene som angår menneskeheten i samtiden, og å fremme en utvikling som øker menneskelig trivsel." (Rudolf Steiner, *Educating children Today*, Rudolf Steiner Press, Forest Row 2008. GA 34)

De øvrige kapitlene i boken gjengir erfaringer fra forskjellige land:

"Å fornemme det ekstraordinære innen det ordinære" er resultatet av forskning utført i Newton Dee Village i Aberdeen, Botton Village i Yorkshire og Camphill Houses i Stourbridge. John Swinton, professor i praktisk teologi og sjelesorg ved University of Aberdeen og Aileen Falconer, registrator ved Council for Anthroposophic Health and Social Care, intervjuet dem som bodde i de tre nevnte Camphill-landsbyene, både landsbyboerne og medarbeiderne. I boken presenterer de sine funn etter å ha intervjuet landsbyboerne. De stilte inngående spørsmål og lyttet med åpent sinn. Konklusjonene er meget interessante.

Fortsetter på neste side

Dan McKanan, Emerson-foreleser ved Harvard Divinity School, har studert Camphill-fellesskap i USA. Han har sammenlignet dem med Catholic Workers-fellesskap, som hovedsakelig gir hjem for hjemløse, og også med det 19. århundres amerikanske "Associations" som for 150 år siden forsøkte å etablere kommunale kjøkken og barnehager for å frigjøre kvinner. Alle tre fellesskap har fortsatt med å eksperimentere: *"Denne fleksibiliteten tillot assosiasjonismeforeningene å hjelpe og starte den amerikanske arbeiderbevegelsen, Catholic Worker å forandre måten amerikanerne ser på hjemløse og Camphill å vise de meget verdifulle gaver personer med funksjonsbemming har."*

Fra Norge er det et utdrag fra Nils Christies bok "Bortenfor anstalt og ensomhet: Om landsbyen for usedvanlige mennesker (Oslo: Universitetsforlaget, 1989.) Som Dan McKanan har Nils Christie bodd i en Camphill-landsby, og ikke bare studert dem utenfra. Han har beholdt en barnlig ærbødighet for fenomener, hvilket gjør det til en fryd å lese boken, samtidig som den er opplysende. Nils Christies erfaring etter mange år som formann av Representantskapet for Landsbystiftelsen er gull verdt.

Julian Sleigh skriver om utviklingen av Camphill i Sør-Afrika. Spesielt er det å merke seg at Julian Sleigh ble valgt som medlem av National Council of Mental Health i 1970, hvor han var avdelingens leder i fire år fra 1980. I Western Cape-provinsen tok Julian initiativet til å samle sentrene som hjalp folk med lærevesker, og han ledet Western Cape Forum i 14 år. Allerede før apartheid ble avskaffet, ble det gjennom Western Cape Forum tatt initiativ til nye sentre for fargete. Julian har arbeidet i Camphill siden 1953, og få andre fra Camphill har vært så aktive i det offentlige liv i sitt land som han har vært i Sør-Afrika.

Ha Vinh Tho reiste tilbake til sitt hjemland Vietnam etter å ha arbeidet i 20 år i Camphill i Sveits. Sammen med sin kone Lisi stiftet han *"Eurasia Foundation for the development of special education in Vietnam"*. Navnet "Eurasia" ble valgt i erkjenn-

elsen av ansvaret, også for andre utenfor Vietnam, for alle fødselsdefekter som skyldtes bruk av sprøytemidler, som for eksempel Agent Orange under Vietnamkrigen. Det er utrolig hva stiftelsen har oppnådd med å engasjere mange i arbeidet med å hjelpe barn og voksne med lærevesker. I 2009 åpnet et nystartet fellesskap – Peaceful Bamboo Family – sine dører. Ha Vinh Tho forklarer hvordan buddhismen harmonerer med Camphills mål. Ha Vinh Tho er også leder for trening, læring og utvikling i Den internasjonale Røde Kors-komiteen.

Jan Martin Bang, kjent for leserne som en drivkraft bak *"Landsbyliv"*, har skrevet *"An Ecobistory of Camphill"*. Jan har lang erfaring med økofellesskap og har bodd 16 år i en kibbutz i Israel, før han flyttet til Solborg. Med sitt vell av erfaring viser han at Camphill-fellesskapene var økolandsbyer før økolandsby-bevegelsen startet i 1970- og 80-årene. Mens man i Camphill har mange års erfaring og en solid plattform for de økologiske valg som blir gjort, kan andre nå være nærmere fronten av utviklingen. Jan har arbeidet i mange år med å hjelpe Camphill og økolandsby-bevegelsen til å komme i dialog med hverandre.

Zoa Brennan-Krohn bodde og arbeidet i Camphill i Irland i to år før hun skrev avhandlingen *"Negotiating the Twentieth Century: A Historical Analysis of Camphill Communities"* for sin bachelorgrad i historie ved Brown University i Rhode Island, USA i 2009. Hun skriver: *"Camphill lever på grensen mellom tradisjon og innovasjon, mellom indre utvikling og ytre forandring, mellom reaksjon og konstruksjon."* Hun beskriver også et område der Camphill kommer til kort: Hvordan foreldre ble ignorert i de tidligste årene og Camphill *"risikerte å klynge seg til standarder som senere ble helt avleggs som følge av hovedtendensen i samfunnet."*

Utfordringene med et liv i Camphill, eller i hvilket som helst annet alternativt foretak, blir oppsummert av Manuela Costa. Etter mer enn 20 år i Camphill skrev hun en mastergradavhandling, *"Camphill: An Island*

of Promise: Myth or Reality". Hun brukte bildet av forandringen som sommerfuglen og rumpetrollet gjennomgår: Bare sommerfugllarven gjennomgår en fullstendig forvandling til en sommerfugl, rumpetrollet endres bare langsomt til en frosk: *"Den eneste måten å bevege seg fra et trinn til det neste på, er å la den gamle formen oppløse seg. Bare sommerfugllarven oppløser seg og vender tilbake til sitt innerste vesen, den frigir den nødvendige energi til å oppnå sin nye form."*

Kate Skinner er en uavhengig forsker og leder av Camphill Scotland fra 2006. Hun og hennes medforfatter, professor Stephen Baron, har observert positive forandringer i fellesskapene i Camphill Scotland: *"Den økende utviskingen av grenser har kanskje vært det mest karakteristiske trekk ved Camphill-fellesskapene etter 1991, der fellesskapene tar del i offentlige debatter på en måte som ville ha vært utenkelig et tiår tidligere."* Camphill Scotland er nå medlem av mange arbeidsgrupper som er nedsatt av den skotske regjeringen. Dette betyr at samfunnet i større grad kan nyte godt av erfaringene fra Camphill, samtidig som Camphill blir mer åpen for å lære av andre.

Jeg kan varmt anbefale denne viktige boken og håper den vil gi inspirasjon til mange.

Skrevet på engelsk og oversatt av Hans Jacob Brinchmann.

Red.